

Centraal Bureau voor de Statistiek

Divisie Sociale en ruimtelijke statistieken (SRS)

Sector Statistische Analyse Personen (SAV)

Postbus 24500

2490 HA Den Haag

Ontwikkelingen Rente AWBZ Zorginstellingen, 1986 - 2007

Karin Riksen

Datum:

27 april 2010

ONTWIKKELINGEN RENTE AWBZ ZORGINSTELLINGEN, 1986 - 2007

Samenvatting: Afgelopen jaren ontvingen AWBZ-zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten van zorgvastgoed via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden rentelasten, afschrijvingen en huur gerekend. Binnenkort moeten zorginstellingen integrale tarieven gaan hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. Het is belangrijk dat de tarieven gebaseerd worden op een reële vergoeding van de rentelasten. Op basis van de overzichten van lopende leningen uit een representatieve steekproef van jaarrekeningen 2007 wordt de ontwikkeling in de afgelopen twintig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder worden de gerealiseerde rentelasten vergeleken met de door de NZa vergoede rentelasten en wordt het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente.

Trefwoorden: Rente, AWBZ, werkelijke lasten, NZa, langlopende leningen, kortlopende leningen, vastgoed.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Beschrijving van het onderzoek	4
2.1	Populatie	4
2.2	Onderzoeksmethode	4
2.3	Bronnen	4
2.4	Opmerkingen bij de tabellen en figuren	7
3.	Financiële kengetallen zorginstellingen	9
3.1	Lang- en kortlopende schulden en kapitaallasten naar sector	9
3.2	Representativiteit uitgevoerde analyse	11
3.3	Rentevergoeding NZa 2007 versus jaarrekeningen 2007	13
4.	Lang krediet	14
4.1	Spreiding van rente lang krediet	14
4.2	Kapitaalmarktrente	16
4.3	Rente lang krediet naar sector	16
4.4	Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten	18
4.5	Rente lang krediet naar looptijd van de lening	20
4.6	Rente lang krediet naar solvabiliteit	21
4.7	Rentelasten lang krediet	22
5.	Kort krediet	24
6.	Conclusies	26
7.	Begrippen en afkortingen	28
8.	Tabellenset	32

1. Inleiding

Voor de beleidsontwikkeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is er behoefte aan inzicht in de ontwikkeling, over de afgelopen twintig jaar, van de werkelijke rentelasten van zorginstellingen die geheel of grotendeels gefinancierd worden vanuit de AWBZ.

Aanleiding voor deze vraag is de afschaffing van het zogenaamde bouwregime per 1 januari 2009 en de introductie van integrale tarieven inclusief kapitaallasten per 1 januari 2011. Voor de afschrijvingskosten zijn nieuwe termijnen vastgesteld. Voor de vergoeding van de rentelasten moeten nieuwe rentepercentages worden vastgesteld.

Het ministerie van VWS heeft daarom het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om tabellen en figuren samen te stellen die inzicht geven in de relatie van de door de AWBZ zorginstellingen werkelijk betaalde rente met de algemene kapitaal- en geldmarktrente. Ook is het CBS gevraagd om de werkelijk betaalde rente door zorginstellingen te vergelijken met de in de afgelopen jaren door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) vergoede rente via genormeerde tarieven.

In dit onderzoek is de ontwikkeling van de rente van langlopende leningen bekeken over de jaren 1986 - 2007. Deze analyses zijn gebaseerd op de gegevens over leningen die zorgconcerns eind 2007 zijn aangegaan. Naast de afgesloten rentepercentages is ook de looptijd van de lening en de grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern in het onderzoek meegenomen. Afzonderlijke analyses zijn uitgevoerd voor de sectoren Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleging- en Verzorgingshuiszorg (VV).

2. Beschrijving van het onderzoek

2.1 Populatie

De populatie in dit onderzoek bestaat uit zorgconcerns met als hoofdactiviteit GGZ (langdurige en geneeskundige GGZ), GHZ of VV, die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden vanuit de AWBZ. Als de zorgconcerns naast bovengenoemde hoofdactiviteit nog andere zorg of diensten verlenen, tellen deze nevenactiviteiten mee in de statistische beschrijving.

2.2 Onderzoeksmethode

Voor de berekeningen van de uitkomsten vormen de overzichten van langlopende leningen per zorgconcern uit de jaarrekeningen de basis. AWBZ zorginstellingen zijn conform de regeling jaarverslaggeving verplicht om deze overzichten op te nemen in de (model)jaarrekening. Per lening worden gegevens verstrekt over werkelijk betaalde rente, hoofdsom, looptijd, restschuld en aflossingen. Het voor dit onderzoek samengestelde bestand met leningengegevens is afkomstig uit beschikbare modeljaarrekeningen in Excel, aangevuld met een aantal door het CBS vertoetste jaarrekeningen van internet. Op basis van dit bestand zijn diverse analyses uitgevoerd.

Voor de vergelijking van de gegevens per lening met de uitkomsten uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS en met de NZa-vergoedingen (beschikbaar op NZa-instellingsniveau) zijn de individuele leninggegevens geaggregeerd naar het niveau van het zorgconcern. Hierbij is voor de looptijd en de rente per zorgconcern een gemiddelde over alle leningen berekend.

De indeling van individuele leninggegevens naar sector en naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern volgt uit de koppeling per zorgconcern met de microdata uit de statistiek 'Zorginstellingen' via het 'Zorgeenhedenregister' van het CBS.

2.3 Bronnen

a) Overzicht Langlopende leningen uit Modeljaarrekeningen (xls) (CIBG)

Zorgconcerns die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de Zvw/AWBZ moeten elk jaar vanaf 2007 verantwoording afleggen over de manier waarop zij hun geld besteden. Die verantwoording doen ze aan de hand van het 'Jaardocument Zorginstellingen', dat door het CIBG wordt verzameld. Het Jaardocument bestaat uit drie onderdelen: het 'Maatschappelijke verslag', kwantitatieve variabelen in 'DigiMV' en een (model)jaarrekening in Excel of Pdf. Voor het jaar 2007 zijn een groot aantal modeljaarrekeningen in Excel aangeleverd. Hieruit zijn de gegevens uit het tabblad 'overzicht leningen' naar een database getransporteerd.

De keuze voor het verslagjaar 2007 in plaats van het recenter jaar 2008, heeft te maken met het kleine aantal (model)jaarrekeningen dat over 2008 in Excel-vorm aan het CIBG is toegestuurd. Voor het jaar 2008 zijn vrijwel alleen jaarrekeningen in pdf door zorgconcerns opgestuurd. De data uit pdf-files zijn echter niet eenvoudig automatisch te verwerken in kwantitatieve analyses.

In het overzicht Langlopende leningen geeft het zorgconcern aan welke leningen gedurende het jaar zijn afgesloten en/of afgelost. Van leningen die in eerdere jaren zijn afgesloten wordt de datum van afsluiting opgegeven, het rentepercentage en de resterende looptijd.

b) Jaarrekeningen op internet (pdf) (CIBG)

Voor het bereiken van voldoende dekking van de diverse deelpopulaties was de beschikbare data uit de Excel-modeljaarrekeningen onvoldoende. Daarom zijn aanvullend van een aantal zorgconcerns de gegevens uit het ‘overzicht langlopende leningen’ handmatig vertoetst. Hiervoor zijn de op internet gedeponeerde jaarrekeningen over 2007 gebruikt (www.jaarverslagenzorg.nl).

De jaarrekeningen over 2007 op internet zijn tevens gebruikt voor het aanvullen of corrigeren van de gegevens die automatisch zijn getransporteerd vanuit de Excel-modeljaarrekeningen.

c) Gaafgemaakte DigiMV-data (CBS)

Door het CBS zijn statistieken over de jaren 2006 t/m 2008 samengesteld over zorginstellingen op basis van DigiMV-data. De DigiMV-data zijn onderdeel van het ‘Jaardocument Zorginstellingen’ en bevatten (een selectie van) de balans- en resultaatrekening variabelen. Ook bevat DigiMV een sectorspecifieke opvraag (bijv. productiegegevens). Het overzicht langlopende leningen maakt geen onderdeel uit van DigiMV.

Door het CBS is het ruwe DigiMV-bestand gaafgemaakt, d.w.z. op basis van diverse controles is de data gecorrigeerd en/of aangevuld. Vervolgens zijn de uitkomsten opgehoogd tot de populatietotalen op basis van NZa-budgetten. De doelpopulatie bestaat uit zorgconcerns die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de Zvw/AWBZ en met de volgende klasse van de StandaardBedrijfsIndeling (SBI) uit het Algemeen Bedrijfsregister (ABR):

Staat 1. Aantal zorgconcerns per SBI-klasse, 2007

SBI	Hoofdactiviteit	Aantal zorgconcerns (in 2007)
85115 + 85156	Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	102
85312 + 85321	Gehandicaptenzorg (GHZ)	150
85311 + 85313	Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (VV)	498
Daarnaast is vergeleken met de volgende SBI-klasse		
85111 t/m 85114	Ziekenhuiszorg (ZKH)	116
85324	Thuiszorg (TZ)	223

Tot de SBI Ziekenhuiszorg (ZKH) behoren zowel academische, algemene als categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen.

Per zorgconcern zijn in de statistiek 'Zorginstellingen' naast de hoofdactiviteit ook alle nevenactiviteiten meegenomen in de statistische beschrijving. Dit betekent bijvoorbeeld dat een concern dat naast een ziekenhuis ook een klein verpleeghuis heeft, in de beschrijving naast de ziekenhuiszorg ook de verpleeghuisactiviteiten meeneemt.

d) Aanvaardbare rentelasten uit de nacalculatieformulieren (NZa)

In de nacalculatieformulieren van de NZa verantwoorden zorginstellingen de productie van een jaar. Op basis van deze nacalculatieformulieren wordt het definitieve budget door de NZa aan de zorginstelling toegekend. De rentelasten uit de nacalculatieformulieren 2007 zijn de totale kosten die in 2007 binnen het budget door de NZa m.b.t. rente zijn vergoed. Deze kosten worden berekend aan de hand van normrentes en volgen uit het 'calculatiemodel rentekosten'. De vergoede rentelasten zijn conform NZa beleidsregels (CA-414, CA-163 en CA-338) opgebouwd uit meerdere onderdelen;

- Genormeerde rentelasten van langlopende leningen;
- Normrente over verschil activa en passiva (= kort krediet volgens NZa);
- Inflatievergoeding over het eigen vermogen (1,51%);
- Het rentedeel gehuurde instandhouding (45% van het kale huurbedrag).

Voor dit onderzoek zijn alleen de totale bedragen aan vergoede rentelasten per zorginstelling beschikbaar. Om een vergelijking te kunnen maken met jaarrekeningdata 2007 zijn de door de NZa vergoede rentebedragen over 2007 gebruikt.

e) Geld- en kapitaalmarktrente (DNB)

De Nederlandsche Bank (DNB) publiceert op de eigen website diverse reeksen met rentetarieven. Voor dit onderzoek is de Euribor/Aibor (eenmaands, driemaands en twaalfmaands) gebruikt ter vergelijking van de kortlopende rente. Voor vergelijking van de langlopende rente is de kapitaalmarktrente ‘jongste tienjarige staatslening’ overgenomen.

Als maatstaf van de kapitaalmarktrente wordt vaak naar staatsleningen gekeken. Gezien het lage debiteurenrisico (risico dat er niet betaald wordt) bij een Nederlandse staatslening, geldt dit tarief vaak als een soort basistarief. Andere leningen met hogere risico's kennen dan een renteopslag voor dat hogere risico, waarbij geldt dat de opslag hoger wordt, naarmate het debiteurenrisico hoger wordt. Bovendien geldt normaal gesproken dat de rente hoger wordt bij een langere looptijd. Ook bij hypotheekleningen en consumptieve leningen is de kapitaalmarktrente belangrijk. Bij leningen met een langere renteperiode, bewegen de hypotheekrente en de leenrente vaak mee met de kapitaalmarktrente. Voor de jongste tienjarige staatslening wordt altijd een staatslening gekozen, met een looptijd in de buurt van de 10 jaar. Bron: www.homefinance.nl.

De Euribor rentetarieven worden in de financiële wereld gebruikt voor het vaststellen van rentes voor allerlei afgeleide producten, zoals hypotheekleningen, spaarrekeningen en renteswaps. Bij hypotheekleningen, leningen en spaarrekeningen met een korte rentevaste periode, is de hoogte van de hypotheekrente, spaarrente en leenrente daardoor nauw verbonden met de renteontwikkeling van het Euribor tarief met een vaste opslag. Bron: www.homefinance.nl.

2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren

Betekenis jaren in figuren

De in dit onderzoek getoonde overzichten van rentepercentages naar jaren zijn gebaseerd op de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen van het verslagjaar 2007. De jaren verwijzen hierin naar het jaar waarin een lening is afgesloten.

Bronvermelding

De bronvermelding bij de figuren en tabellen verwijst naar de gebruikte data voor het samenstellen van de specifieke figuur of tabel. Indien alleen gegevens uit de ‘overzichten langlopende leningen’ van de (model)jaarrekeningen 2007 zijn gebruikt, bijvoorbeeld in een overzicht gemiddelde rentepercentages naar jaren, wordt de bron ‘(Model)jaarrekeningen 2007’ vermeld. In geval van aanvulling met populatiegegevens uit de statistiek ‘Zorginstellingen’, bijvoorbeeld gebruik van ‘Totale bedrijfsopbrengsten’, is de bronvermelding ‘CBS’ opgenomen. De bron ‘DNB’ verwijst naar de rentetarieven ‘Euribor’ (rente kort krediet) en/of ‘jongste

tienjarige staatslening' (rente lang krediet) van De Nederlandsche Bank (DNB). De bron NZa verwijst naar de rentevergoedingen die zorginstellingen hebben ontvangen van de NZa (onderdeel van wettelijk budget).

Totale populatie of steekproef?

De grafieken en tabellen in hoofdstuk 3 beschrijven de totale populatie zorginstellingen die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de AWBZ/Zvw. Voor een deel van deze instellingen zijn leninggegevens beschikbaar uit de overzichten van langlopende leningen uit (model)jaarrekeningen.

De resultaten in hoofdstuk 4 zijn gebaseerd op deze leninggegevens uit de (model)jaarrekeningen en beschrijven dus alleen een representatieve steekproef, en niet de totale populatie. Enige uitzondering hierop in hoofdstuk 4 is tabel 11 waarin de berekende rentelasten op basis van de gegevens uit de (model)jaarrekeningen zijn opgehoogd tot populatietotalen.

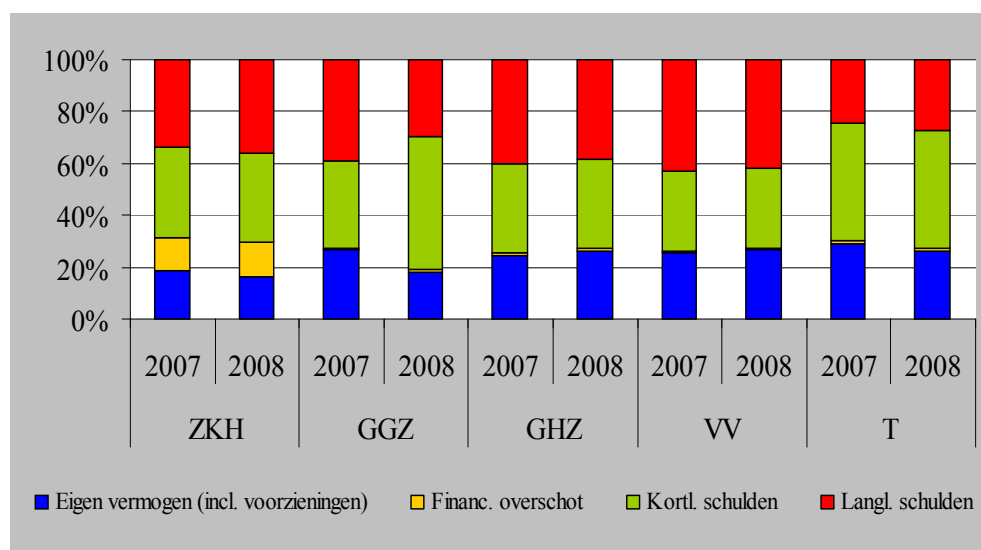
3. Financiële kengetallen zorginstellingen

3.1 Lang- en kortlopende schulden en kapitaallasten naar sector

De opbouw van de schuldenlast van zorgconcerns kan sterk verschillen. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met het type activa (bezittingen). Een zorgconcern met veel materiële vaste activa, trekt hiervoor veelal langlopende kredieten aan. In geval van meer kortdurende verplichtingen, wordt eerder kortlopend krediet aangetrokken. Dit verschil is duidelijk te zien bij de sectoren Verpleging- en Verzorging (VV) en de sector Thuiszorg (TZ). Thuiszorgactiviteiten zijn extramuraal van karakter. Dit betekent dat het aandeel materiële vaste activa (o. a. gebouwen) bij Thuiszorg naar verhouding veel lager is dan bij de Verzorging- en Verpleeghuiszorg, die vooral intramuraal plaatsvindt. In figuur 1 is zichtbaar dat het aandeel opgenomen kortlopende leningen bij thuiszorgconcerns veel groter is dan bij de verpleeg- en verzorgingshuizen (VV).

Opvallend is dat het aandeel kortlopende schulden bij GGZ in 2008 groot is. Om de DBC's te kunnen voorfinancieren waren veel GGZ-instellingen genoodzaakt om kortlopende schulden aan te gaan.

Figuur 1. Procentuele verdeling Balans Passiva, 2007 en 2008

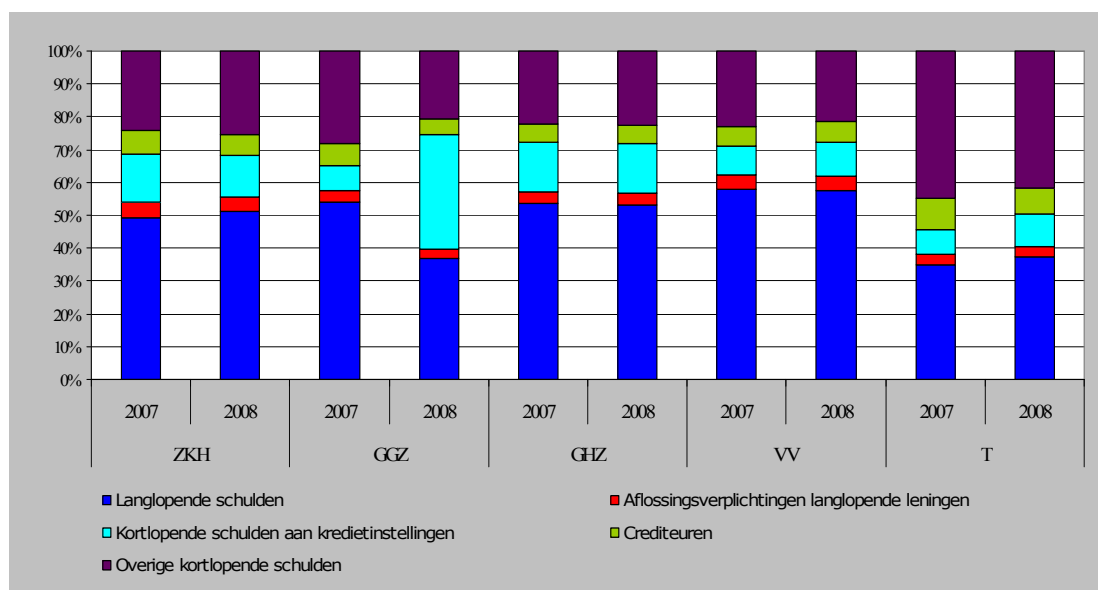

Bron: CBS.

De opbouw binnen de kort- en langlopende leningen is zichtbaar in figuur 2. Voor de meeste sectoren ligt het aandeel langlopende leningen in de buurt van de 50 procent. Een uitzondering vormen de GGZ in 2008 en de Thuiszorg met een kleiner aandeel van 35 procent. Het onderscheid tussen kort- en langlopende leningen ligt in de jaarrekening op 1 jaar. De langlopende leningen hebben een (resterende) looptijd van langer dan 1 jaar. De aflossingverplichtingen van langlopende leningen worden in de jaarrekening (en DigiMV) als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende leningen. Deze leningen, die een oorspronkelijke looptijd hebben van

langer dan één jaar, verschuiven het laatste jaar naar de kortlopende schulden. Deze aflossingverplichtingen worden door de zorgconcerns ook meegenomen in het ‘overzicht langlopende leningen’ in de (model)jaarrekening.

Figuur 2. Procentuele verdeling langlopende en kortlopende schulden, 2007 en 2008

Bron: CBS.

Afgelopen jaren ontvingen zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden financiële lasten, afschrijvingen en kosten van huur en lease van kapitaalgoederen gerekend. Binnenkort moeten zorginstellingen integrale tarieven gaan hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. In combinatie met prestatiebekostiging loopt een zorginstelling hierdoor het risico dat kapitaallasten niet volledig worden gedekt als niet 100 procent van de geplande omzet wordt gehaald. Zie staat 2 voor een overzicht van de kapitaallasten van zorgconcerns in 2007. Voor elke zorgsector bedraagt het aandeel van de financiële lasten, waarvan het merendeel rentelasten betreft, 2% van de totale lasten.

Staat 2. Kapitaallasten zorgconcerns, 2007

Sector	Afschrijvingen	Huur	Financiële lasten	Overige bedrijfslasten	Totale bedrijfslasten (incl. financiële lasten)
mln euro					
ZKH	1.197	114	383	15.312	17.006
GGZ	204	150	66	4.165	4.585
GHZ	266	210	110	5.242	5.828
VV	602	460	216	9.149	10.427
TZ	101	76	28	3.067	3.272
Totaal	2.370	1.010	802	36.936	41.118
% aandeel					
ZKH	7,0	0,7	2,3	90,0	100
GGZ	4,4	3,3	1,4	90,8	100
GHZ	4,6	3,6	1,9	89,9	100
VV	5,8	4,4	2,1	87,7	100
TZ	3,1	2,3	0,8	93,7	100
Totaal	5,8	2,5	2,0	89,8	100

Bron: CBS.

Gekeken naar het totale aandeel kapitaallasten in de totale bedrijfslasten van zorgconcerns, komt naar voren dat bij de VV-instellingen het aandeel kapitaallasten het grootste is en bij de thuiszorginstellingen het kleinst. Bij thuiszorginstellingen is het aandeel afschrijvingen in de totale bedrijfslasten het laagst. Bij de ziekenhuizen daarentegen het hoogst. De ziekenhuizen hebben een heel laag aandeel aan huur in de totale bedrijfslasten. Het aandeel van de financiële lasten, die naast de werkelijke rentelasten (inclusief opslag) ook overige financiële lasten omvatten, is ook bij thuiszorginstellingen het laagst.

3.2 Representativiteit uitgevoerde analyse

De analyse is uitgevoerd op jaarrekeningen van 244 AWBZ-zorgconcerns (GGZ, GHZ en VV en exclusief TZ). Deze AWBZ-concerns uit de steekproef hebben gezamenlijk 10,7 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 51% van de totale bedrijfsopbrengsten van alle AWBZ-concerns.

In staat 3 is zichtbaar dat voor de diverse sectoren (uitgezonderd Thuiszorg) van een redelijk aantal zorgconcerns leninggegevens beschikbaar zijn. In tabel 3 in de bijgaande tabellenset worden de cijfers verder uitgesplitst naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Op basis hiervan (staat 3 en tabel 3) lijkt het goed mogelijk representatieve uitkomsten te publiceren over rentepercentages en rentelasten van AWBZ-zorgconcerns (excl. Thuiszorg).

Staat 3. Representativiteit sectoren in onderzoek, 2007

Sector	Zorgconcerns			Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen		
	(Model)jaar rekening ¹⁾	Overig	Totaal	(Model)jaar rekening ¹⁾	Overig	Totaal	(Model)jaar rekening ¹⁾	Overig	Totaal
	Aantal			mln euro					
ZKH	35	81	116	4.488	12.702	17.190	1.952	5.228	7.180
GGZ	44	58	102	3.505	1.125	4.630	1.107	214	1.321
GHZ	44	106	150	3.074	2.809	5.883	1.297	673	1.971
VV	156	342	498	4.106	6.300	10.406	1.719	2.336	4.055
TZ	9	214	223	382	2.810	3.192	123	292	415
<i>AWBZ (excl. TZ)</i>	<i>244</i>	<i>506</i>	<i>750</i>	<i>10.685</i>	<i>10.234</i>	<i>20.919</i>	<i>4.123</i>	<i>3.223</i>	<i>7.347</i>
Totaal	288	801	1.089	15.556	25.745	41.301	6.198	8.744	14.942
	%								
ZKH	30	70	100	26	74	100	27	73	100
GGZ	43	57	100	76	24	100	84	16	100
GHZ	29	71	100	52	48	100	66	34	100
VV	31	69	100	39	61	100	42	58	100
TZ	4	96	100	12	88	100	30	70	100
<i>AWBZ (excl. TZ)</i>	<i>33</i>	<i>67</i>	<i>100</i>	<i>51</i>	<i>49</i>	<i>100</i>	<i>56</i>	<i>44</i>	<i>100</i>
Totaal	26	74	100	38	62	100	41	59	100

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

1) Inclusief handmatig vertoetste jaarrekeningen.

3.3 Rentevergoeding NZa 2007 versus jaarrekeningen 2007

Staat 4. Rentevergoeding NZa en financiële lasten uit jaarrekening, 2007

Sector	Grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten	NZa: Vergoeding rentelasten	DigiMV: Financiële lasten	Vershil
<i>mln euro</i>				
GGZ				
	tot 25 mln	4,4	7,0	-2,5
	25 tot 50 mln	3,5	5,8	-2,3
	50 tot 100 mln	21,3	20,7	0,6
	100 mln en meer	34,5	32,5	2,0
	Subtotaal	63,8	66,0	-2,3
GHZ				
	tot 25 mln	9,2	11,6	-2,4
	25 tot 50 mln	16,1	19,5	-3,4
	50 tot 100 mln	37,2	32,7	4,4
	100 mln en meer	48,5	46,2	2,2
	Subtotaal	110,9	110,0	0,9
VV				
	tot 25 mln	60,6	54,9	5,7
	25 tot 50 mln	61,3	48,2	13,0
	50 tot 100 mln	68,0	63,1	4,9
	100 mln en meer	60,3	49,4	10,9
	Subtotaal	250,1	215,7	34,4

Bron: NZa, CBS.

De cijfers in staat 4 betreffen de totale CBS-populaties van instellingen die geheel of gedeeltelijk AWBZ/Zvw-gefinancierd zijn in 2007 en met de hoofdactiviteit GGZ, GHZ of VV.

Uit staat 4 blijkt dat alle AWBZ-zorgconcerns (excl. Thuiszorg) 425 miljoen euro ontvingen als vergoeding voor de rentelasten. Deze vergoeding is hoger dan de totale gerealiseerde financiële lasten, waarvan het grootste deel rentelasten betreft, ter grootte van 392 miljoen euro.

4. Lang krediet

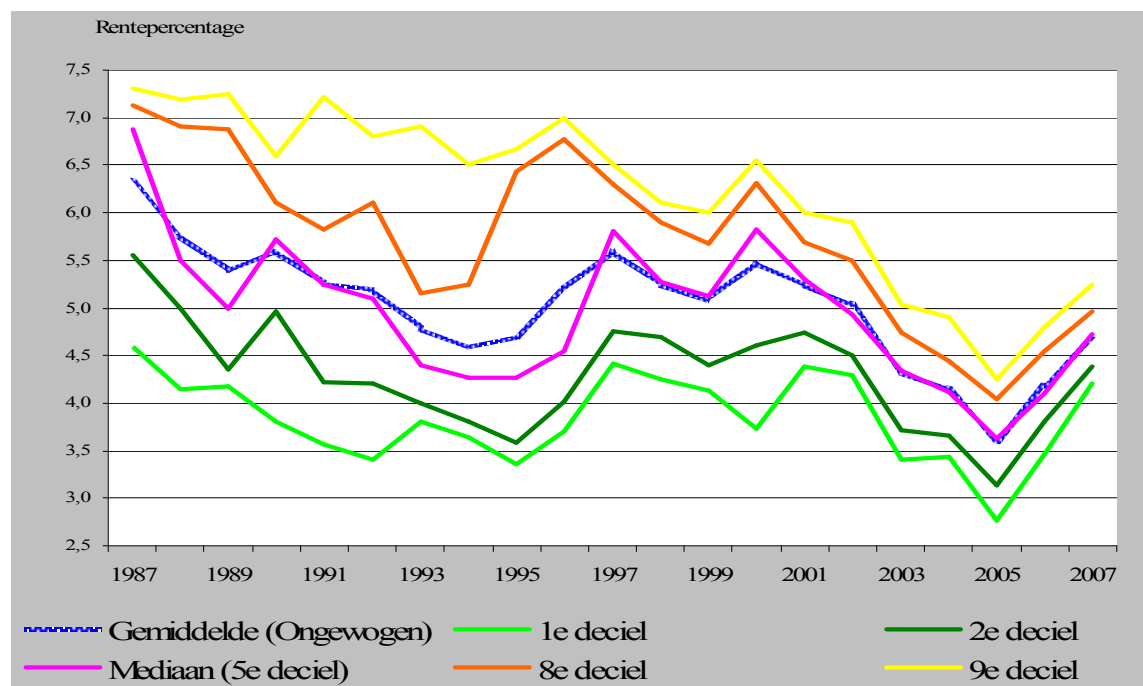
4.1 Spreiding van rente lang krediet

In onderstaande figuur zijn per jaar de gemiddelde rentepercentages weergegeven voor AWBZ-zorgconcerns. In deze groep zijn de VVT-concerns met meer dan 50% extramurale zorg in het wettelijk budget en de concerns met hoofdactiviteit ziekenhuiszorg niet meegenomen.

De rentepercentages zijn de werkelijke rentepercentages waarvoor zorgconcerns leningen hebben afgesloten. Deze zijn afkomstig uit het overzicht langlopende leningen uit de (model)jaarrekeningen. In onderstaande figuren verwijzen de jaren langs de horizontale as naar de afsluitingsdata van de leningen. Belangrijk daarbij op te merken is dat de figuren alleen gebaseerd zijn op leningen die zorgconcerns in 2007 in het overzicht langlopende schulden hebben beschreven. Dat zijn alle langlopende schulden inclusief de aflossingsverplichtingen van langlopende leningen. In de jaarrekening (en DigiMV) worden deze aflossingsverplichtingen van langlopende leningen onder de kortlopende schulden meegenomen.

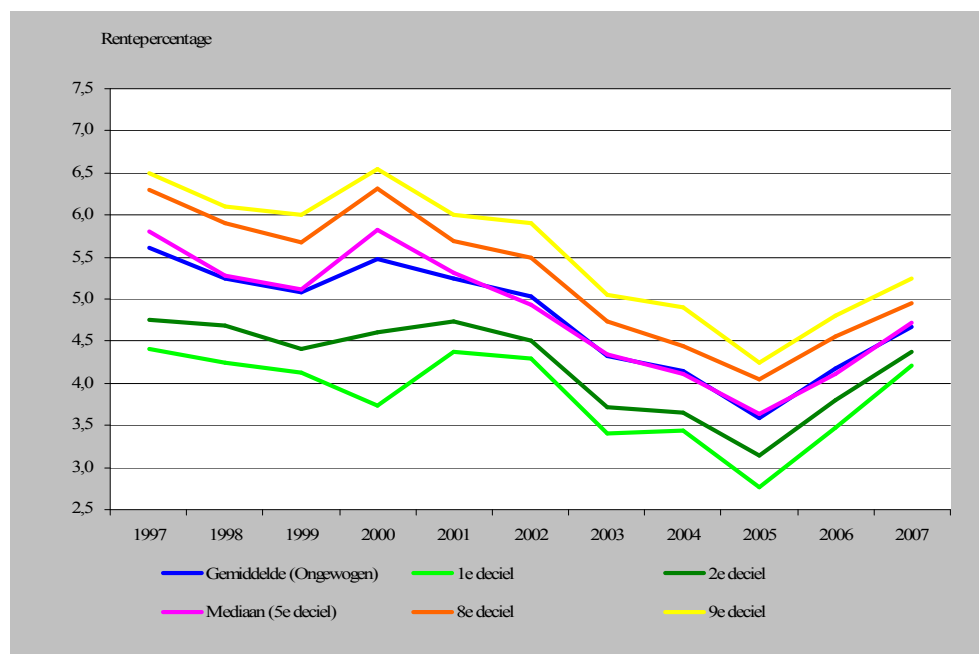
Naast het ongewogen gemiddelde zijn tevens decielgroepen bepaald. Hiervoor is per jaar het totaal aan rentepercentages verdeeld in 10 gelijke groepen of decielen. Ieder deciel heeft betrekking op 10% van het aantal rentepercentages. Deciel 10 bevat het laagste 10% rentepercentage. De mediaan (5^e deciel) heeft als voordeel boven het gemiddelde dat deze ongevoelig is voor extreme waarden.

Figuur 3. Spreiding van rente uit jaarrekeningen 2007, AWBZ-zorgconcerns (excl. TZ), 1987-2007

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007.

Figuur 4. Spreiding van rente uit jaarrekeningen 2007, AWBZ-zorgconcerns (excl. TZ), 1997-2007

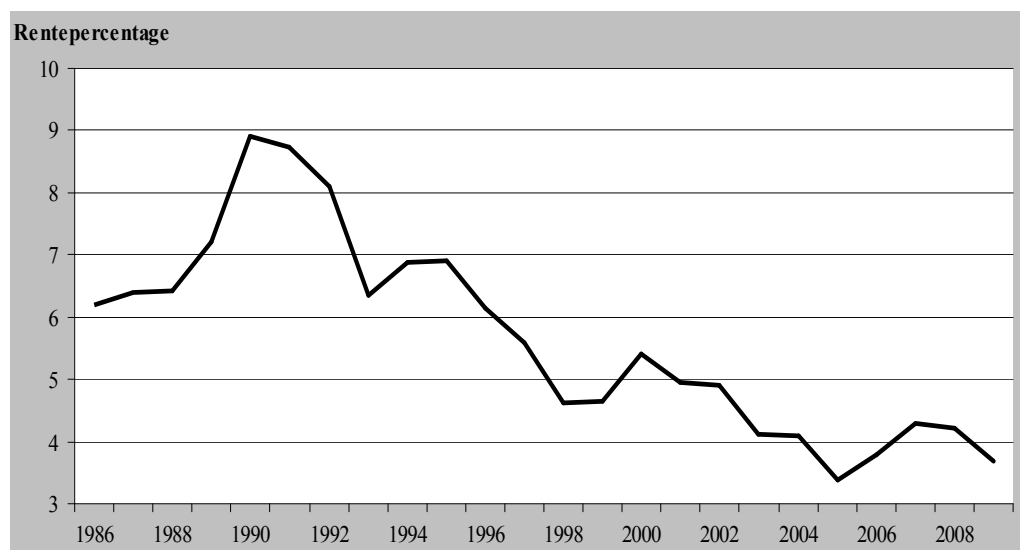

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007.

In bovenstaande figuren is duidelijk een grote spreiding tussen rentepercentages zichtbaar. In figuur 4 wordt op een recenter deel van de getoonde periode van figuur 3 ingezoomd. De laatste jaren is de spreiding kleiner dan in de jaren '80 en begin jaren '90. Voor leningen afgesloten in 2007 was de rente behorende bij de 1^e decielgroep 4,21% en die bij de 9^e decielgroep 5,25.

4.2 Kapitaalmarktrente

Figuur 5. Rente van jongste tienjarige staatslening, 1986 – 2009

Bron: DNB.

In figuur 5 is zichtbaar dat de kapitaalmarktrente, gemeten aan de hand van die van de jongste tienjarige staatslening, sinds 1990 met een hoge waarde van bijna 9% gestaag is gedaald naar 3,7% in 2009.

4.3 Rente lang krediet naar sector

De gemiddelde rente waarvoor zorginstellingen leningen hebben afgesloten ligt voor de jaren na 1999 dicht bij de kapitaalmarktrente van de ‘jongste tienjarige staatslening’. Van de leningen die voor 1996 zijn afgesloten liggen de door zorgconcerns overeengekomen rentepercentages ver onder de kapitaalmarktrente. Zie onderstaande figuren. In figuur 7 wordt ingezoomd op de jaren 1997 – 2007.

Met ingang van het jaar 1996 is een begin gemaakt met de geleidelijke invoering van de rentenormering voor zorginstellingen. In 2005 is de laatste sector (Verpleging & Verzorging) voor de bepaling van de rentevergoeding volledig genormeerd. Voor de Thuiszorginstellingen geldt een afwijkende bekostigingssystematiek. Voor de invoering van de rentenormering waren de rentelasten volledig nacalculeerbaar.

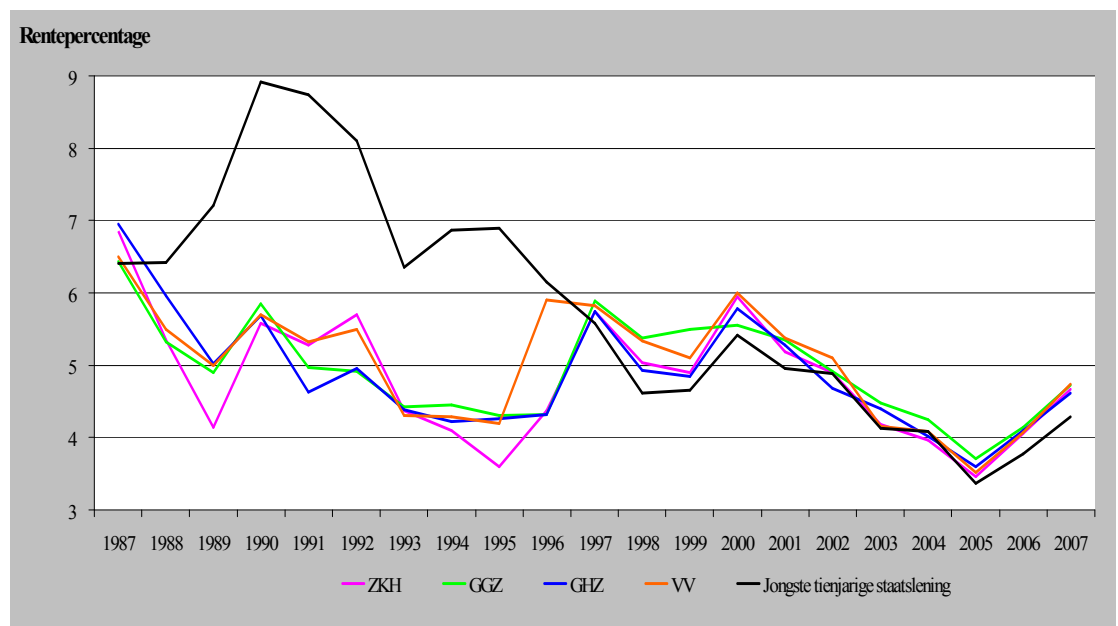
Het systeem van rentenormering geeft de zorginstellingen de mogelijkheid om bij gunstig afgesloten rentepercentages een financieel voordeel te behalen, wanneer de afgesloten werkelijke rente onder de normrente ligt. Daarentegen kan de door zorginstellingen overeengekomen rente ook boven de normrente liggen en dus tot een financieel nadeel leiden.

Voor de jaren voor 1996 is een groot verschil zichtbaar tussen de werkelijk betaalde rente en de kapitaalmarktrente. Uit studie van enkele jaarrekeningen uit eerdere

jaren (o.a. 2004 en 2005) komt naar voren dat na oprichting van het Waarborgfonds voor de zorgsector in 1999, zorginstellingen diverse leningen opnieuw met borging hebben afgesloten tegen een veel gunstiger rentepercentage. Wellicht zijn de lage rentepercentages in vergelijking tot de kapitaalmarktrente voor 1996 deels het gevolg van deze wijzigingen in de leningenportefeuilles door de zorgconcerns.

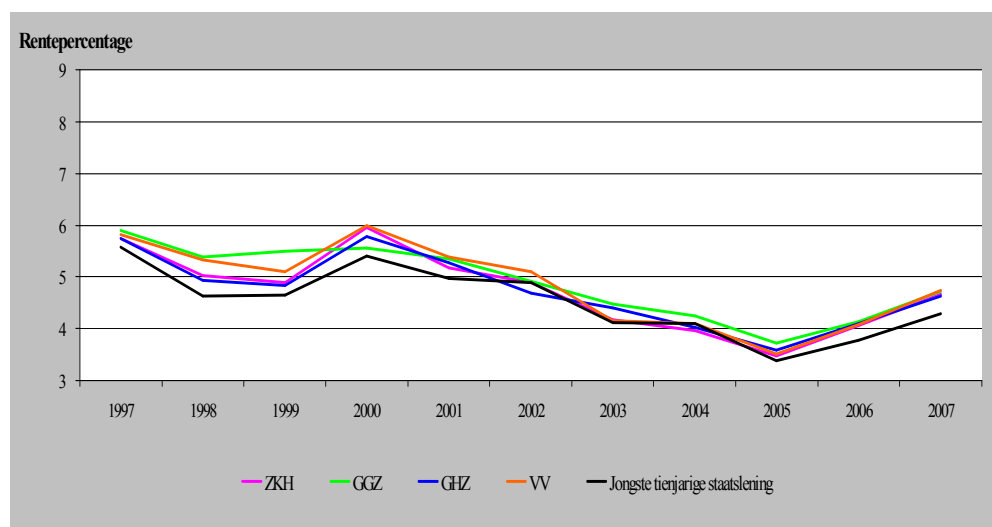
Overeenkomstig de kapitaalmarktrente is het gemiddeld rentepercentage van 2000 tot 2005 sterk gedaald van ongeveer 5,5 procent tot ongeveer 3,5 procent. In 2006 en 2007 liggen de percentages weer iets hoger.

Figuur 6. Mediane rente uit jaarrekeningen 2007 en kapitaalmarktrente, 1987-2007

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007.

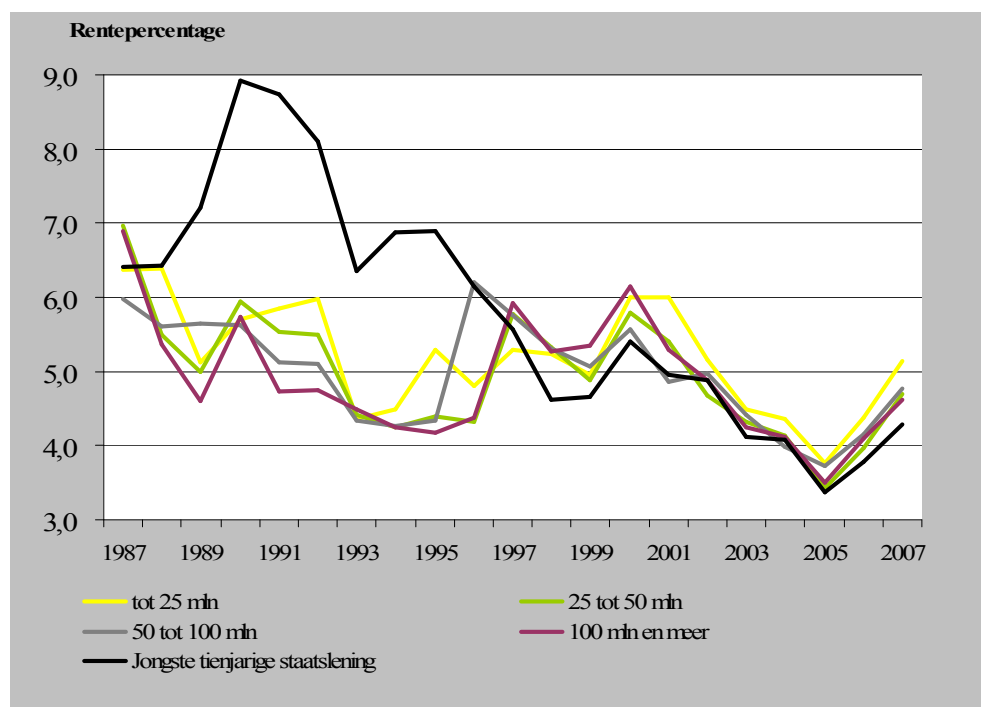
Figuur 7. Mediane rente uit jaarrekeningen 2007 en kapitaalmarktrente, 1997-2007

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007.

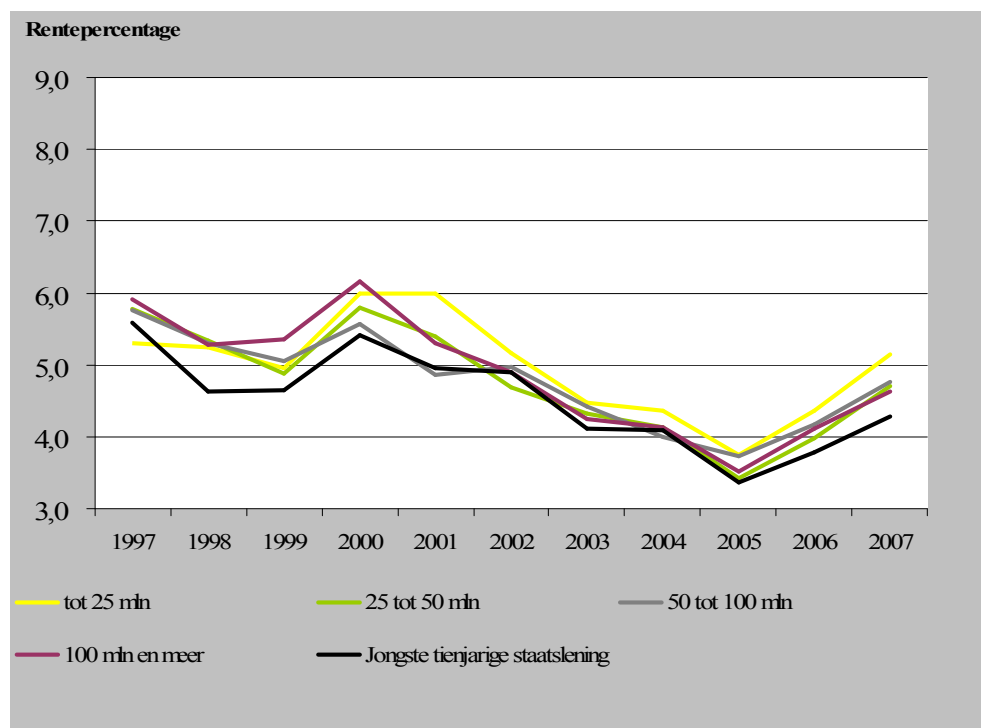
4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten

Figuur 8. Mediane rente uit jaarrekeningen 2007 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, AWBZ-zorgconcerns (excl. TZ) en kapitaalmarktrente, 1987-2007

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

Figuur 9. Mediane rente uit jaarrekeningen 2007 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, AWBZ-zorgconcerns (excl. TZ) en kapitaalmarktrente, 1997-2007

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

Ook is gekeken naar de relatie tussen de grootte van de bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern en de rentepercentages van de afgesloten leningen. In figuren 8 en 9 is voor AWBZ-zorgconcerns (exclusief Thuiszorg (TZ)) de mediane rente voor de jaren 1987 – 2007 respectievelijk de jaren 1997 - 2007. Hierbij zijn de concerns in vier groepen verdeeld naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten. Uit de figuren volgt dat er geen duidelijke relatie zichtbaar is tussen de grootte van de bedrijfsopbrengsten en het rentepercentage. Voor een aantal jaren is zichtbaar dat de grote zorgconcerns een iets lagere rente laten zien, en de kleinste instellingen, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, voor een aantal jaren een iets hogere rente hebben afgesloten.

4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening

Staat 5. Rente en restschuld eind 2007 uit jaarrekeningen naar oorspronkelijke looptijd¹⁾

Sector	Oorspronkelijke looptijd in jaren	Gemiddelde rente (ongewogen)	Mediane rente	Restschuld eind 2007	
				mln euro	% aandeel
		%			
GGZ	2 tot 5	5,25	5,20	19	2
	5 tot 10	4,92	4,53	37	4
	10 en meer	4,87	4,78	959	93
	Niet bekend	4,78	4,54	12	1
	Subtotaal	4,87	4,75	1.027	100
GHZ	2 tot 5	4,16	3,93	23	2
	5 tot 10	4,00	3,81	11	1
	10 en meer	4,75	4,51	1.228	97
	Niet bekend	2,50	2,50	3	0
	Subtotaal	4,71	4,50	1.265	100
VV	2 tot 5	3,47	3,21	11	1
	5 tot 10	4,01	4,02	36	2
	10 en meer	5,00	4,83	1.426	92
	Niet bekend	4,94	5,00	71	5
	Subtotaal	4,92	4,77	1.544	100
Totaal AWBZ (excl. TZ)	2 tot 5	4,14	4,30	54	1
	5 tot 10	4,21	4,06	84	2
	10 en meer	4,89	4,70	3.613	94
	Niet bekend	4,86	4,95	85	2
	Totaal	4,85	4,67	3.836	100

Bron: Modeljaarrekeningen 2007.

1) Uitgezonderd leningen afgesloten voor 1987.

De looptijd in jaren van de lening is wel van invloed op het werkelijke rentepercentage. De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van minder dan 5 jaar bedraagt 4,14% voor AWBZ-zorgconcerns (excl. Thuiszorg), terwijl bij leningen met een looptijd van 10 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 4,89%. Hierbij kan opgemerkt worden dat de daling van de kapitaalmarktrente in de afgelopen jaren wellicht voor een deel het verschil in gemiddeld rentepercentage verklaart.

4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit

Met behulp van een regressie-analyse is gekeken of er een duidelijk verband is tussen de solvabiliteit van het zorgconcern en de rentepercentages waarvoor leningen zijn afgesloten. De solvabiliteit is hierbij bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. Omdat de solvabiliteit van de instelling in 2007 vooral voor de afgesloten leningen in 2007 van invloed kan zijn is de analyse uitgevoerd op alle in 2007 afgesloten leningen. En verder ook nog voor alle in 2006 en 2007 afgesloten leningen. Hierbij is uitgegaan van de veronderstelling dat voor de meeste instellingen de solvabiliteit tussen 2006 en 2007 niet sterk zal zijn gewijzigd. Bij de analyse is per sector de determinantie-coëfficiënt (R^2) en de significantie bepaald.

Staat 6. Regressie-analyse naar effect van solvabiliteit 2007 op werkelijke rente 2006 en 2007 uit jaarrekeningen 2007

	Aantal leningen	R^2	Significantie
Leningen afgesloten in 2007			
ZKH	38	0,274	< 0,05
GGZ	19	0,039	NS
GHZ	37	0,001	NS
VV	59	0,008	NS
Leningen afgesloten in 2006 en 2007			
ZKH	79	0,034	NS
GGZ	48	0,071	NS
GHZ	72	0,008	NS
VV	128	0,015	NS

NS = Niet Significant.

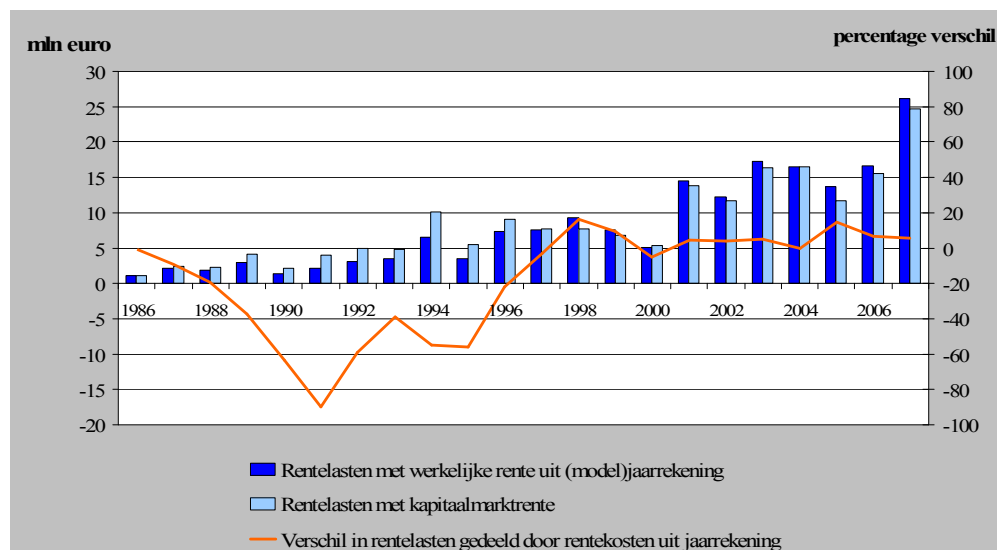
Bron: (Model)jaarrekeningen 2007, CBS

Uit de resultaten van de analyse volgt dat op één uitzondering na het effect op de rente van de solvabiliteit niet significant is. Dat wil zeggen dat de significantie groter is dan 0,05. Pas wanneer de significantie onder de 0,05 blijft, kan verondersteld worden dat de uitkomst niet door toeval is ontstaan.

Daarnaast geeft de R^2 zeer lage waardes. De R^2 is de determinatie-coëfficiënt en geeft het percentage verklaarde variantie weer. Een R^2 van 0,274 betekent dat 27,4 procent van de variantie in de rente wordt verklaard door de solvabiliteit. In bovenstaande tabel is zichtbaar dat de R^2 zeer lage waardes toont. Enige uitzondering hierop vormt het resultaat bij ziekenhuizen voor in 2007 afgesloten leningen. Uit deze resultaten kan geconcludeerd worden dat uit de analyse van de beschikbare leninggegevens over 2006 en 2007 geen verband zichtbaar is tussen het rentepercentage en de solvabiliteit.

4.7 Rentelasten lang krediet

Figuur 10. Rentelasten lang krediet: werkelijke rente uit (model)jaarrekeningen 2007 voor AWBZ-zorgconcerns (excl. TZ) en kapitaalmarktrente

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007.

Verschillende rentepercentages leiden bij gelijke restschulden tot verschillende rentelasten. Gekeken is naar de omvang van de rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente en op basis van de ‘jongste tienjarige staatslening’. Hiervoor zijn de restschulden van alle beschikbare leningen vermenigvuldigd met beide rentepercentages. In figuur 10 zijn van de beschikbare leninggegevens uit de modeljaarrekeningen de rentelasten zichtbaar per jaar van afsluiting. De totaalbedragen in deze figuur betreffen *alleen* leningen waarvoor een restschuld eind 2006 en/of eind 2007 beschikbaar is. De totalen zijn niet opgehoogd tot het populatietotaal uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS. Zie daarvoor tabel 11.

De rode lijn in figuur 10 geeft het procentuele verschil weer tussen berekende kosten op basis van de werkelijke rentepercentages uit de jaarrekeningen en op basis van de kapitaalmarktrente, ten opzichte van de berekende werkelijke rentelasten.

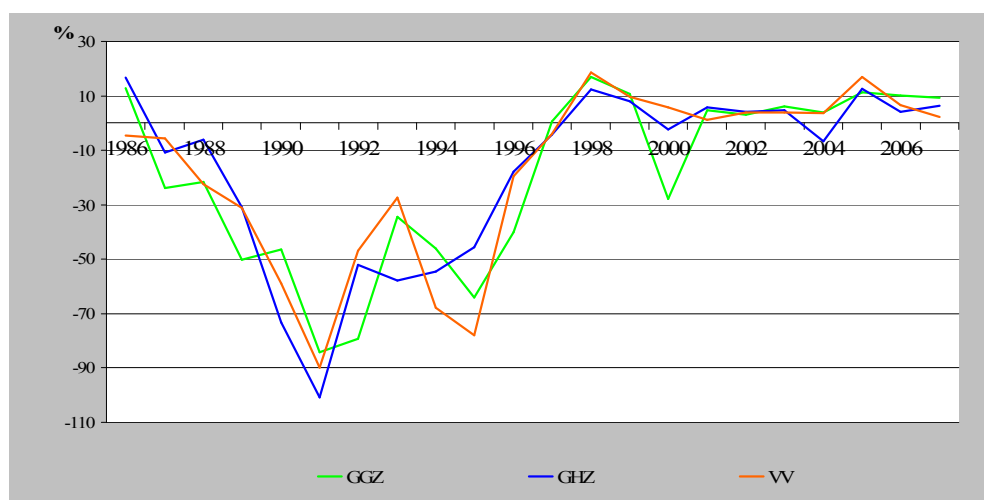
Zoals ook uit de figuren van paragraaf 4.3 naar voren komt verschillen de werkelijke rentepercentages en die van de ‘jongste tienjarige staatslening’ veel van elkaar in de jaren voor 1997. In de jaren na 1997 zijn die verschillen veel kleiner. Dit resulteert ook in een verschil in rentelasten. Dat verschil is vóór 1997 procentueel gezien veel groter dan voor de jaren na 1997.

In de jaren na 1997 tot 2007 varieert het procentuele verschil in rentekosten tussen -5 en 14 procent, waarbij de werkelijke rentelasten in de meeste jaren hoger zijn dan de rentelasten berekend met kapitaalmarktrente.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2007 zijn gelijk aan 182 miljoen euro voor AWBZ-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen). Dat is net iets lager dan de berekende

rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente ter grootte van 188 miljoen euro. Zie voor de berekende rentelasten per sector tabel 10.

Figuur 11. Procentueel verschil berekende rentelasten (jaarrekening en jongste tienjarige staatslening) gedeeld door rentelasten uit jaarrekeningen, naar sector

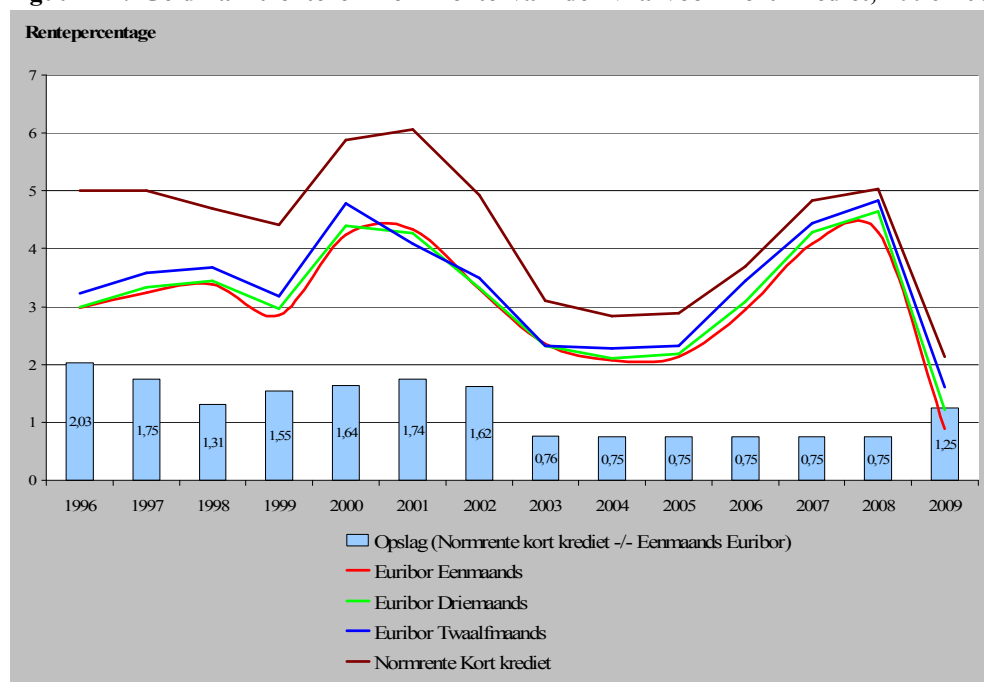

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007.

De in figuur 10 getoonde lijn met het procentuele verschil tussen de rentelasten voor alle AWBZ-concerns (in de steekproef), is in figuur 11 uitgesplitst naar sector. Vanaf 1997 zijn de verschillen per sector kleiner dan in de jaren daarvoor.

5. Kort krediet

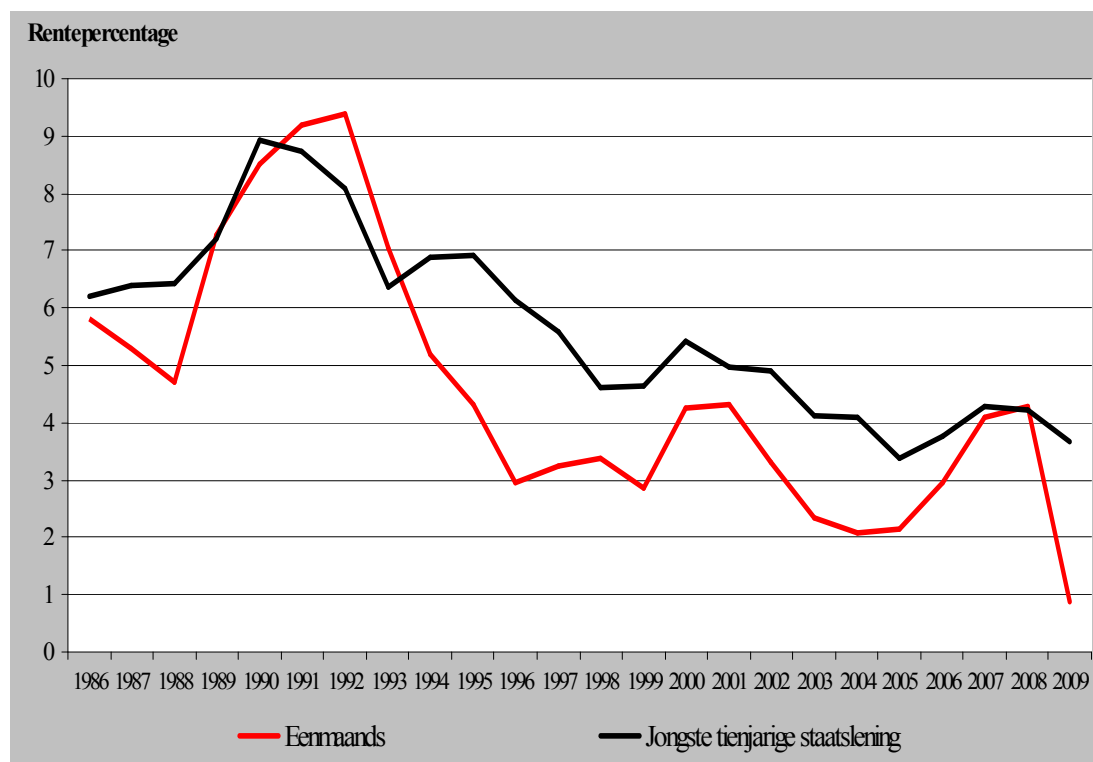
Figuur 12. Geldmarktrente en normrente van de NZa voor kort krediet, 1996-2009

Bron: DNB, NZa.

De normrente van de NZa voor kort krediet wordt jaarlijks vastgesteld en gebruikt voor het berekenen van de aanvaardbare rentelasten van kort krediet. De normrente bestaat uit twee delen: de basisrente en een renteopslag. Met ingang van 2003 is de basisrente gelijk aan het jaargemiddelde van het Euribortarief voor 1 maand. Tot en met 2002 werd de basisrente door de NZa gebaseerd op het jaargemiddelde van de basisrente van de grote Nederlandse Handelsbanken. De renteopslag tot en met 2002 was 0,95% en van 2003 tot 2009 was de renteopslag 0,75%. In 2009 is de normrente tijdelijk met een extra opslag van 0,5% opgehoogd. Dit in verband met de kredietcrisis en de door kredietverschaffers gehanteerde liquiditeitstoelagen. (bron: NZa).

Figuur 13. Rente Euribor (tot 1999 Aibor) Eenmaands en Jongste tienjarige staatslening, 1986-2008

Bron: DNB.

Uit figuur 13 blijkt dat de korte-termijnrente in de meeste jaren lager ligt dan de lange termijnrente.

6. Conclusies

Op basis van de overzichten van lopende leningen uit representatieve steekproef van jaarrekeningen 2007 is de ontwikkeling in de afgelopen twintig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder zijn de gerealiseerde rentelasten vergeleken met de door de NZa vergoede rentelasten en is het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente.

In 2007 ontvingen alle AWBZ-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen) een totaalbedrag van 425 miljoen euro als vergoeding voor de rentelasten. Deze vergoeding is hoger dan de totale gerealiseerde financiële lasten, waarvan het merendeel rentelasten betreft, ter grootte van 392 miljoen euro.

De rentepercentages waarvoor zorgconcerns langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. De spreiding van de rente is sinds de introductie van de rentenormering in 1996 minder groot. Voor leningen afgesloten in 2007 was de rente behorende bij de 1^e decielgroep 4,21% en die bij de 9^e decielgroep 5,25%. Vanaf 1996 is het verschil tussen de mediaan van de afgesloten rente en de kapitaalmarktrente gering.

Tussen afgesloten rentepercentages en sector is geen duidelijk verband zichtbaar. Ook is er geen duidelijke relatie met de grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten en de mate van solvabiliteit van de zorgconcerns. De looptijd in jaren van de lening is wel van invloed op het gerealiseerde rentepercentage. De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van minder dan 5 jaar bedraagt 4,14%, terwijl bij leningen met een looptijd van 10 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 4,91%.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2007 zijn gelijk aan 182 miljoen euro voor AWBZ-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen). Deze zijn net iets lager dan de berekende rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente ter grootte van 188 miljoen euro.

Een beperking van het onderzoek is dat de data zijn ontleend aan de jaarrekeningen over boekjaar 2007 en leningen betreffen die zijn afgesloten in de jaren 1987-2007. Dit betekent dat het effect van de kredietcrisis niet is meegenomen. De kredietcrisis leidt tot een hogere rente voor het aantrekken van vreemd vermogen, omdat banken risico-opslagen voor onvoldoende liquiditeit, solvabiliteit en winstgevendheid hanteren.

Tot slot wordt aanbevolen om na de introductie van de integrale tarieven regelmatig de gerealiseerde rentelasten te vergelijken met de berekende rentelasten op basis van de vergoede rente. Hiermee kan gecontroleerd worden of de vergoede rentelasten een goede dekking geven van de werkelijke kosten. Deze monitor kan alleen uitgevoerd worden als in de verantwoording van de jaarrekeningposten via DigiMV ook de details (zoals werkelijke betaalde rente en afsluitingsdatum) van de langlopende leningen worden opgevraagd bij de zorginstellingen.

7. Begrippen en afkortingen

ABR – Algemeen bedrijfsregister van het CBS, gebaseerd op het Handelsregister van de Kamers van Koophandel.

Aflossingsverplichtingen langlopende leningen – Totaal leningen met oorspronkelijke looptijd van meer dan één jaar, en een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Afschrijvingen – De waardevermindering van duurzame productiemiddelen, zoals machines, gebouwen, vervoermiddelen en software, als gevolg van normale slijtage en voorzienbare economische veroudering.

Aibor – Voorloper van Euribor. Aibor was tot 1 januari 1999 de rente waartegen een aantal banken elkaar afrekenden.

AWBZ – Algemene Wet Bijzondere Zorgkosten

Crediteuren – Openstaande rekeningen voor geleverde producten of diensten die nog betaald moeten worden door de zorginstelling.

Euribor - Euro Interbank Offered Rate. Euribor is het rentetarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekt. Binnen Euribor zijn er diverse rentetarieven, met verschillende looptijd. O.a. eenmaands, driemaands, twaalfmaands. (bron: HomeFinance.nl)

Financiële lasten – Rentelasten, de kosten van leningen, het verlies op deelnemingen en het verlies op beleggingen.

Financieringsoverschot – Schulden uit hoofde van financieringsoverschot. Het financieringsverschil is het geaccumuleerde verschil tussen het wettelijk vastgestelde jaarlijkse budget voor AWBZ- en Zvw-zorg en de daarop ontvangen vergoedingen. In het geval van een negatief financieringsverschil (oftewel meer ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een schuld genaamd 'financieringsoverschot'.

GGZ - Geestelijke gezondheidszorg (inclusief verslavingszorg): Psychiatrische ziekenhuizen, Riagg's, RIBW's en geïntegreerde instellingen.

GHZ – Gehandicaptenzorg: dagverblijven en tehuizen

Geldmarktrente – Rente op leningen/beleggingen met een relatief korte looptijd (1 tot 12 maanden).

Jongste tienjarige staatslening - Volledige naam is 'kapitaalmarktrente van de jongste 10-jarige staatslening'. Dit is de gemiddelde kapitaalmarktrentevoet, afgemeten aan het rendement op de jongste tienjarige staatslening (bron: DNB).

Kapitaalmarkt - Onder de kapitaalmarkt wordt de markt verstaan waarop waardepapieren verhandeld worden met een looptijd van meer dan 1 jaar.

Kapitaalmarktrente - Lange rente.

Kapitaallasten – Som van de afschrijvingen, kosten van huur en lease van kapitaalgoederen en financiële lasten.

Kortlopende schulden - Verplichtingen die in het komende boekjaar moeten worden nagekomen.

Kortlopende schulden aan kredietinstellingen – Verplichtingen bij kredietinstellingen. Een kredietinstelling is een bedrijf met rechtspersoonlijkheid dat zich hoofdzakelijk bezig houdt met financiële bemiddeling, dat wil zeggen het aantrekken, omzetten en uitzetten van financiële middelen.

Langlopende schulden – Verplichtingen die voor een periode langer dan een jaar zijn aangegaan en waarvan de omvang vaststaat.

Nominale rente - De marktrente, die wordt gevormd door de reële rente en het verdisconteerde inflatiepercentage.

Normrente – Door de NZa vergoede rente aan zorginstellingen.

Overige bedrijfslasten – Totale bedrijfslasten exclusief afschrijvingen en huur/lease kapitaalgoederen.

Reële rente - Rente gecorrigeerd voor de inflatie. (Reële rente = Nominale rente $-$ inflatie).

SBI – StandaardBedrijfsIndeling - De SBI is gebaseerd op de indeling van de Europese Unie (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne, afgekort: NACE) en op die van de Verenigde Naties (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, afgekort: ISIC). Deze indelingen worden ongeveer eens in de 15 jaar geactualiseerd. De structuur van de SBI bestaat uit vijf cijfers, waarbij de eerste vier cijfers, op een aantal uitzonderingen na, gelijk zijn aan de NACE. Op het niveau van de afdelingen, aangegeven door twee cijfers, stemmen SBI en NACE overeen met de ISIC.

TZ –Thuiszorg - Onderdeel van SBI ‘Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT). Voor dit onderzoek zijn de instellingen met thuiszorg als hoofdactiviteit bepaald op basis van aandeel intramuraal budget ten opzichte van het totale wettelijk budget. Zorgconcerns waarvan dit aandeel onder de 50 procent ligt zijn als ‘Thuiszorg’ meegenomen.

Totale bedrijfsopbrengsten - De opbrengsten uit de normale bedrijfsuitoefening, in dit geval verkopen van goederen en diensten, evenals de waarde van voorraadmutaties, geactiveerde productie voor het eigen bedrijf, subsidies en schadeuitkeringen.

Totale bedrijfslasten – De kosten die zijn gemaakt om de bedrijfsopbrengsten te realiseren, te weten de personeelskosten, de afschrijvingen op vaste activa en de overige bedrijfslasten.

Voorzieningen – Onderdeel van het vreemd vermogen waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is. Bijvoorbeeld onderhoudsvoorzieningen.

V&V - Verpleging en Verzorging. Onderdeel van SBI ‘Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT)’. Voor dit onderzoek zijn de zorginstellingen met Verpleeg- en Verzorgingshuiszorg als hoofdactiviteit bepaald op basis van aandeel intramuraal budget ten opzichte van het totale wettelijk budget. Zorgconcerns waarvan dit aandeel op 50 procent of hoger ligt zijn als ‘VV’ meegenomen.

Werkelijke rente - De rente die zorginstellingen werkelijk hebben betaald. Dit in tegenstelling tot de normrente.

ZKH – Ziekenhuizen: Academische, algemene en categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen.

Zvw – Zorgverzekeringswet.

8. Tabellenset

Hoofdstuk 3

Tabel 1. Opbouw totaal balans passiva per sector, 2007 en 2008

	ZKH		GGZ		GHZ		VV		TZ	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
mln euro										
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	3.579	3.290	850	878	1.141	1.281	2.225	2.390	457	450
Langl. schulden	6.561	7.365	1.243	1.434	1.852	1.885	3.775	3.755	379	464
Kortl. schulden	6.760	7.014	1.059	2.451	1.604	1.668	2.729	2.772	706	774
Financ. overschot	2.459	2.719	24	39	33	50	58	43	16	22
<i>Totaal passiva</i>	<i>19.358</i>	<i>20.390</i>	<i>3.175</i>	<i>4.803</i>	<i>4.630</i>	<i>4.885</i>	<i>8.786</i>	<i>8.960</i>	<i>1.557</i>	<i>1.710</i>
%										
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	18	16	27	18	25	26	25	27	29	26
Langl. schulden	34	36	39	30	40	39	43	42	24	27
Kortl. schulden	35	34	33	51	35	34	31	31	45	45
Financ. overschot	13	13	1	1	1	1	1	0	1	1
<i>Totaal passiva</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Bron: CBS

Tabel 2. Opbouw kort- en langlopende schulden per sector, 2007 en 2008

	ZKH		GGZ		GHZ		VV		TZ	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
mln euro										
Langlopende schulden	6.561	7.365	1.243	1.434	1.852	1.885	3.775	3.755	379	464
Aflossingsverpl. langlop. leningen	619	603	77	102	119	137	281	276	37	37
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	1.982	1.829	174	1.369	520	535	561	690	79	122
Crediteuren	936	933	156	179	200	196	392	402	102	101
Overige kortlopende schulden	3.224	3.649	652	801	765	800	1.495	1.405	488	514
<i>Totaal schulden</i>	<i>13.322</i>	<i>14.379</i>	<i>2.302</i>	<i>3.885</i>	<i>3.456</i>	<i>3.553</i>	<i>6.504</i>	<i>6.528</i>	<i>1.085</i>	<i>1.238</i>
% aandeel										
Langlopende schulden	49	51	54	37	54	53	58	58	35	37
Aflossingsverpl. langlop. leningen	5	4	3	3	3	4	4	4	3	3
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	15	13	8	35	15	15	9	11	7	10
Crediteuren	7	6	7	5	6	6	6	6	9	8
Overige kortlopende schulden	24	25	28	21	22	23	23	22	45	42
<i>Totaal schulden</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Bron: CBS

Tabel 3. Representativiteit onderzoek, naar sector en grootteklasse van totale bedrijfsopbrengsten, 2007

Sector	Grootte totaal bedrijfsopbrengsten	Aantal zorgconcerns			Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen		
		Modeljaar rekening Aantal	Overig	Totaal	Modeljaar rekening mln euro	Overig	Totaal	Modeljaar rekening	Overig	Totaal
ZKH	tot 25 mln	3	10	13	37	114	151	46	79	125
	25 tot 50 mln	4	5	9	132	169	301	54	79	133
	50 tot 100 mln	14	23	37	1.056	1.683	2.739	562	897	1.458
	100 mln en meer	14	43	57	3.263	10.735	13.998	1.290	4.174	5.464
	Subtotaal	35	81	116	4.488	12.702	17.190	1.952	5.228	7.180
GGZ	tot 25 mln	8	44	52	79	410	489	41	78	119
	25 tot 50 mln	7	10	17	279	344	622	59	78	136
	50 tot 100 mln	15	3	18	1.049	218	1.267	351	59	409
	100 mln en meer	14	1	15	2.099	153	2.252	657	-	657
	Subtotaal	44	58	102	3.505	1.125	4.630	1.107	214	1.321
GHZ	tot 25 mln	11	65	76	120	496	616	41	183	224
	25 tot 50 mln	14	17	31	505	541	1.046	208	159	367
	50 tot 100 mln	9	22	31	690	1.495	2.184	303	275	578
	100 mln en meer	10	2	12	1.760	277	2.037	746	56	802
	Subtotaal	44	106	150	3.074	2.809	5.883	1.297	673	1.971
VV	tot 25 mln	74	209	283	544	1.489	2.034	311	778	1.089
	25 tot 50 mln	37	50	87	793	1.311	2.104	372	549	921
	50 tot 100 mln	22	51	73	1.133	1.912	3.045	522	560	1.083
	100 mln en meer	23	32	55	1.637	1.587	3.224	514	448	962
	Subtotaal	156	342	498	4.106	6.300	10.406	1.719	2.336	4.055
TZ	tot 25 mln	2	144	146	4	250	255	3	18	22
	25 tot 50 mln	0	10	10	-	219	219	-	5	5
	50 tot 100 mln	5	12	17	186	375	561	44	27	71
	100 mln en meer	2	48	50	192	1.965	2.157	75	242	317
	Subtotaal	9	214	223	382	2.810	3.192	123	292	415
Totaal AWBZ (excl. ZKH en TZ)										
	tot 25 mln	93	318	411	743	2.396	3.139	393	1.040	1.432
	25 tot 50 mln	58	77	135	1.576	2.196	3.772	638	786	1.424
	50 tot 100 mln	46	76	122	2.871	3.624	6.496	1.176	893	2.070
	100 mln en meer	47	35	82	5.495	2.018	7.513	1.916	504	2.421
	Subtotaal	244	506	750	10.685	10.234	20.920	4.124	3.223	7.347
Totaal (incl. ZKH en TZ)										
	tot 25 mln	98	472	570	784	2.760	3.545	442	1.137	1.579
	25 tot 50 mln	62	92	154	1.709	2.584	4.293	693	870	1.563
	50 tot 100 mln	65	111	176	4.113	5.683	9.795	1.782	1.817	3.599
	100 mln en meer	63	126	189	8.950	14.718	23.668	3.282	4.920	8.202
	Totaal	288	801	1089	15.556	25.745	41.301	6.198	8.744	14.942

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

Hoofdstuk 4

Paragraaf 4.1

Tabel 4. Spreiding van rente uit jaarrekeningen 2007, AWBZ zorgconcerns (excl. TZ), 1987 - 2007

	Gemiddelde (Ongewogen)	1e deciel	2e deciel	Mediaan (5e deciel)	8e deciel	9e deciel
	%					
1987	6,33	4,59	5,55	6,88	7,13	7,30
1988	5,76	4,15	4,99	5,50	6,90	7,19
1989	5,39	4,17	4,35	5,00	6,88	7,25
1990	5,60	3,80	4,97	5,72	6,10	6,60
1991	5,26	3,57	4,23	5,25	5,83	7,23
1992	5,20	3,40	4,21	5,10	6,10	6,80
1993	4,78	3,80	4,00	4,40	5,15	6,90
1994	4,59	3,64	3,80	4,26	5,25	6,50
1995	4,69	3,36	3,59	4,27	6,43	6,68
1996	5,19	3,70	4,01	4,55	6,77	7,00
1997	5,61	4,41	4,75	5,81	6,30	6,50
1998	5,25	4,25	4,70	5,28	5,90	6,10
1999	5,08	4,13	4,40	5,12	5,67	6,00
2000	5,48	3,73	4,60	5,83	6,32	6,55
2001	5,24	4,38	4,74	5,31	5,69	6,00
2002	5,03	4,30	4,51	4,94	5,50	5,90
2003	4,32	3,41	3,72	4,34	4,74	5,04
2004	4,14	3,43	3,65	4,12	4,44	4,90
2005	3,59	2,77	3,14	3,63	4,05	4,25
2006	4,18	3,47	3,80	4,11	4,55	4,80
2007	4,67	4,21	4,38	4,72	4,96	5,25

Bron: (Model)jaarrekeningen 2007.

Paragraaf 4.2

Tabel 5. Kapitaalmarktrente: Jongste tienjarige staatslening, 1986 - 2009

Jaar	Jongste tienjarige staatslening
	%
1986	6,19
1987	6,41
1988	6,42
1989	7,21
1990	8,92
1991	8,74
1992	8,10
1993	6,35
1994	6,87
1995	6,90
1996	6,15
1997	5,58
1998	4,62
1999	4,65
2000	5,41
2001	4,96
2002	4,89
2003	4,12
2004	4,09
2005	3,37
2006	3,78
2007	4,29
2008	4,23
2009	3,68

Bron: DNB.

Paragraaf 4.3

Tabel 6. Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2007 naar sector en kapitaalmarktrente

Jaar	Jongste tienjarige staats lening	Gemiddeld (ongewogen) rente					Totaal aantal leningen				
		ZKH	GGZ	GHZ	VV	Tot AWBZ (excl. ZKH en TZ)	ZKH	GGZ	GHZ	VV	Tot AWBZ (excl. ZKH en TZ)
		%					aantal				
1987	6,41	6,70	5,99	6,52	6,36	6,33	9	12	16	31	59
1988	6,42	5,53	5,34	5,78	5,86	5,76	7	12	8	47	67
1989	7,21	4,17	4,92	5,49	5,50	5,39	3	12	21	31	64
1990	8,92	5,57	5,97	5,19	5,74	5,60	11	6	12	20	38
1991	8,74	5,52	4,99	4,73	5,70	5,26	8	12	14	24	50
1992	8,10	5,59	5,02	4,72	5,83	5,20	8	16	21	21	58
1993	6,35	5,04	4,94	4,52	5,09	4,78	20	14	36	23	73
1994	6,87	4,27	4,95	4,55	4,35	4,59	14	23	52	27	102
1995	6,90	3,93	4,73	4,68	4,67	4,69	7	13	18	19	50
1996	6,15	4,91	4,84	4,82	5,54	5,19	12	16	30	47	93
1997	5,58	5,12	5,70	5,45	5,67	5,61	21	30	46	66	142
1998	4,62	4,53	5,44	5,09	5,25	5,25	20	25	32	68	125
1999	4,65	4,72	5,27	4,86	5,09	5,08	9	18	20	74	112
2000	5,41	5,82	5,08	5,48	5,65	5,48	30	17	15	39	71
2001	4,96	5,06	5,22	5,23	5,27	5,24	31	34	46	43	123
2002	4,89	4,93	4,98	4,89	5,14	5,03	32	27	41	65	133
2003	4,12	4,12	4,60	4,30	4,15	4,32	60	54	58	83	195
2004	4,09	3,99	4,27	4,00	4,22	4,14	68	32	74	83	189
2005	3,37	3,60	3,77	3,66	3,49	3,59	49	28	38	76	142
2006	3,78	4,11	4,24	4,22	4,13	4,18	41	29	35	69	133
2007	4,29	4,73	4,65	4,69	4,66	4,67	38	19	37	59	115

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007.

Tabel 7. Mediane rente uit jaarrekeningen 2007 naar sector en kapitaalmarktrente

Jaar	Jongste tienjarige staats lening	Mediane rente					Totaal aantal leningen				
		ZKH	GGZ	GHZ	VV	Tot AWBZ (excl. ZKH en TZ)	ZKH	GGZ	GHZ	VV	Tot AWBZ (excl. ZKH en TZ)
		%					aantal				
1987	6,41	6,85	6,44	6,95	6,50	6,88	9	12	16	31	59
1988	6,42	5,35	5,32	5,97	5,50	5,50	7	12	8	47	67
1989	7,21	4,14	4,90	5,02	5,00	5,00	3	12	21	31	64
1990	8,92	5,58	5,85	5,69	5,70	5,72	11	6	12	20	38
1991	8,74	5,28	4,98	4,63	5,32	5,25	8	12	14	24	50
1992	8,10	5,70	4,92	4,95	5,50	5,10	8	16	21	21	58
1993	6,35	4,38	4,43	4,39	4,30	4,40	20	14	36	23	73
1994	6,87	4,10	4,45	4,23	4,29	4,26	14	23	52	27	102
1995	6,90	3,60	4,30	4,27	4,20	4,27	7	13	18	19	50
1996	6,15	4,38	4,32	4,31	5,90	4,55	12	16	30	47	93
1997	5,58	5,74	5,90	5,74	5,83	5,81	21	30	46	66	142
1998	4,62	5,03	5,38	4,93	5,33	5,28	20	25	32	68	125
1999	4,65	4,90	5,50	4,84	5,10	5,12	9	18	20	74	112
2000	5,41	5,95	5,55	5,79	6,00	5,83	30	17	15	39	71
2001	4,96	5,18	5,35	5,28	5,38	5,31	31	34	46	43	123
2002	4,89	4,90	4,92	4,68	5,10	4,94	32	27	41	65	133
2003	4,12	4,18	4,48	4,40	4,16	4,34	60	54	58	83	195
2004	4,09	3,97	4,25	4,02	4,09	4,12	68	32	74	83	189
2005	3,37	3,47	3,71	3,59	3,52	3,63	49	28	38	76	142
2006	3,78	4,06	4,14	4,10	4,07	4,11	41	29	35	69	133
2007	4,29	4,67	4,73	4,62	4,74	4,72	38	19	37	59	115

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007.

Paragraaf 4.4

Tabel 8. Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2007 naar grootteklasse bedrijfsopbrengsten, AWBZ concerns (excl. TZ) en kapitaalmarktrente

Jaar	Jongste tienjarige staats lening	Gemiddeld (ongewogen) rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten			
		tot 25 mln %	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 mln en meer
1987	6,41	6,19	6,50	5,81	6,48
1988	6,42	6,22	5,98	5,56	5,59
1989	7,21	5,54	5,03	5,95	5,09
1990	8,92	5,38	5,96	5,74	5,37
1991	8,74	5,93	6,45	5,13	4,73
1992	8,10	6,22	5,29	5,44	4,67
1993	6,35	5,09	4,75	4,75	4,74
1994	6,87	5,11	4,40	4,61	4,47
1995	6,90	5,21	5,07	4,63	4,55
1996	6,15	5,51	5,08	5,56	4,86
1997	5,58	5,51	5,56	5,65	5,63
1998	4,62	5,29	5,20	5,20	5,30
1999	4,65	5,07	4,98	4,99	5,27
2000	5,41	5,74	5,45	5,02	5,82
2001	4,96	5,85	5,39	4,68	5,22
2002	4,89	5,40	4,86	4,95	5,05
2003	4,12	4,28	4,28	4,52	4,25
2004	4,09	4,26	4,20	4,08	4,13
2005	3,37	3,60	3,39	3,85	3,51
2006	3,78	4,46	3,97	4,31	4,06
2007	4,29	5,02	4,49	4,72	4,56

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

Tabel 9. Mediane rente uit jaarrekeningen 2007 naar grootteklasse bedrijfsopbrengsten, AWBZ concerns (excl. Thuiszorg) en kapitaalmarktrente

Jaar	Jongste tienjarige staats lening	Mediane rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten			
		tot 25 mln %	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 mln en meer
1987	6,41	6,38	6,97	5,98	6,90
1988	6,42	6,40	5,50	5,60	5,37
1989	7,21	5,13	5,00	5,65	4,60
1990	8,92	5,70	5,95	5,62	5,74
1991	8,74	5,86	5,54	5,12	4,73
1992	8,10	5,98	5,50	5,10	4,76
1993	6,35	4,36	4,42	4,35	4,49
1994	6,87	4,50	4,24	4,27	4,25
1995	6,90	5,29	4,40	4,35	4,18
1996	6,15	4,81	4,32	6,21	4,37
1997	5,58	5,30	5,78	5,76	5,92
1998	4,62	5,24	5,33	5,31	5,28
1999	4,65	4,95	4,88	5,06	5,35
2000	5,41	6,00	5,80	5,58	6,16
2001	4,96	6,00	5,40	4,86	5,30
2002	4,89	5,16	4,68	4,98	4,89
2003	4,12	4,49	4,32	4,42	4,26
2004	4,09	4,36	4,13	4,00	4,12
2005	3,37	3,76	3,42	3,73	3,51
2006	3,78	4,37	3,98	4,16	4,11
2007	4,29	5,14	4,70	4,77	4,63

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

Paragraaf 4.7

Tabel 10. Rentelasten naar sector (rente uit jaarrekening en kapitaalmarktrente) (onopgehoogd, alleen op basis van beschikbare detailinformatie leningen)¹⁾

Jaar	Restschuld eind 2007			Rentepercentage				Jongste tienjarige staatslening	Rentelasten					
				Gemiddelde uit (model)jaarrekening			(Model)jaarrekening			Kapitaalmarktrente				
	GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV	GGZ		GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV	
	mln euro			%			mln euro							
1986	-	2,4	10,8	7,10	7,59	6,10	6,19	0,0	0,2	0,9	0,0	0,2	0,9	
1987	2,5	9,9	18,4	5,90	6,52	6,37	6,41	0,3	0,7	1,3	0,3	0,7	1,3	
1988	5,4	5,3	24,5	5,34	5,78	5,89	6,42	0,3	0,3	1,3	0,4	0,4	1,6	
1989	19,9	11,9	24,3	4,92	5,49	5,50	7,21	1,0	0,7	1,3	1,5	0,9	1,7	
1990	3,3	10,9	9,5	5,97	5,19	5,73	8,92	0,2	0,6	0,5	0,3	1,0	0,8	
1991	10,5	6,9	26,7	4,81	4,73	5,69	8,74	0,5	0,3	1,3	1,0	0,6	2,4	
1992	21,6	16,0	15,8	5,02	4,72	5,85	8,10	1,0	1,1	1,0	1,8	1,6	1,5	
1993	20,8	26,2	26,2	4,94	4,48	5,09	6,35	1,0	1,1	1,3	1,4	1,7	1,7	
1994	33,5	77,8	29,9	4,86	4,55	4,35	6,87	1,6	3,8	1,2	2,4	5,9	1,9	
1995	20,1	41,5	14,5	4,73	4,68	4,67	6,90	0,9	2,0	0,6	1,4	2,9	1,1	
1996	25,5	63,0	54,9	4,84	4,82	5,49	6,15	1,2	3,3	2,9	1,6	3,9	3,4	
1997	32,0	43,1	41,3	5,70	5,43	5,69	5,58	2,3	2,7	2,5	2,3	2,8	2,6	
1998	39,9	53,2	70,2	5,44	5,09	5,22	4,62	2,3	2,9	4,1	1,9	2,5	3,3	
1999	25,6	48,0	66,9	5,27	4,86	5,11	4,65	1,4	2,1	4,0	1,2	2,0	3,6	
2000	28,2	27,1	41,5	5,08	5,48	5,64	5,41	1,3	1,5	2,4	1,7	1,5	2,2	
2001	119,6	95,7	58,8	5,22	5,23	5,27	4,96	6,4	5,2	3,0	6,1	4,9	2,9	
2002	62,5	64,5	104,7	4,98	4,90	5,14	4,89	3,3	3,4	5,6	3,2	3,2	5,3	
2003	105,1	124,5	157,6	4,60	4,30	4,15	4,12	4,8	5,8	6,6	4,5	5,6	6,3	
2004	114,8	140,7	146,3	4,27	4,00	4,22	4,09	5,1	5,8	5,6	4,9	6,2	5,4	
2005	93,1	87,8	169,9	3,77	3,66	3,48	3,37	3,7	3,3	6,7	3,2	2,9	5,6	
2006	93,4	107,8	219,7	4,24	4,22	4,13	3,78	4,0	4,3	8,3	3,6	4,1	7,7	
2007	150,1	203,4	222,1	4,65	4,69	4,66	4,29	7,1	9,4	9,8	6,4	8,7	9,5	

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

1) De leningen waarvan zowel Restschuld 2006 als Restschuld 2007 ontbreken zijn in deze tabel niet meegenomen.

Tabel 11. Afleiding rentelasten voor totale populatie op basis van detailinformatie leningen uit (model)jaarrekeningen, 2007

	GGZ		GHZ		VV	
	(Model) jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	(Model) jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	(Model) jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾
	mln euro					
Restschuld 2007	1.027	1.243	1.268	1.852	1.554	3.775
Rentelasten uit jaarrekening 2007	49,6	60,0	60,3	88,1	72,0	174,9

Bron: DNB, (Model)jaarrekeningen 2007, CBS.

1) Onopgehoogd. 2) Opgehoogd.

Hoofdstuk 5

Tabel 12. Vergelijking Euribor en normrente van de NZa, 1996 – 2009

Jaar	Euribor (tot 1999 Aibor)			Normrente NZa	Normrente kort krediet -/- Eenmaands Euribor
	Eenmaands	Driemaands	Twaalfmaands	Kort krediet	
	%				
1996	2,97	3,00	3,23	5,00	2,03
1997	3,25	3,34	3,59	5,00	1,75
1998	3,39	3,45	3,68	4,70	1,31
1999	2,86	2,96	3,18	4,41	1,55
2000	4,24	4,40	4,79	5,88	1,64
2001	4,33	4,27	4,09	6,07	1,74
2002	3,31	3,32	3,49	4,93	1,62
2003	2,35	2,33	2,33	3,11	0,76
2004	2,08	2,11	2,27	2,83	0,75
2005	2,14	2,18	2,33	2,89	0,75
2006	2,94	3,08	3,44	3,69	0,75
2007	4,08	4,28	4,45	4,83	0,75
2008	4,28	4,64	4,83	5,03	0,75
2009	0,89	1,22	1,61	2,14	1,25

Bron: DNB, NZa.

Tabel 13. Vergelijking Euribor en jongste tienjarige staatslening, 1986 – 2009

Jaar	Euribor (tot 1999 Aibor)	Jongste tienjarige staatslening	Vershil
	Eenmaands		
	%	%	
1986	5,80	6,19	0,39
1987	5,30	6,41	1,11
1988	4,71	6,42	1,71
1989	7,27	7,21	-0,06
1990	8,50	8,92	0,42
1991	9,20	8,74	-0,46
1992	9,38	8,10	-1,28
1993	7,04	6,35	-0,69
1994	5,18	6,87	1,69
1995	4,33	6,9	2,57
1996	2,97	6,15	3,18
1997	3,25	5,58	2,33
1998	3,39	4,62	1,23
1999	2,86	4,65	1,79
2000	4,24	5,41	1,17
2001	4,33	4,96	0,63
2002	3,31	4,89	1,58
2003	2,35	4,12	1,77
2004	2,08	4,09	2,01
2005	2,14	3,37	1,23
2006	2,94	3,78	0,84
2007	4,08	4,29	0,21
2008	4,28	4,23	-0,05
2009	0,89	3,68	2,79

Bron: DNB.